

УДК 316.77:004.5

Чуйко Галина Василівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри психології Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича
e-mail: halynka2244@ukr.net

Чаплак Ян Васильович, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича
e-mail: yan.chaplak@gmail.com

ІНТЕРНЕТ ЯК ЧАСТИНА СУСПІЛЬНОГО КОМУНІКАТИВНОГО ПРОСТОРУ ТА ЗАСІБ МАНІПУЛЯЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОЮ СВІДОМІСТЮ

Анотація

Стаття присвячена аналізу значення Інтернету у життєдіяльності людини та розвитку інформаційного суспільства.

Зазначено, що Інтернет поступово розширює можливості людини як в отриманні інформації, так і в сфері комунікації, і є суттєвою ознакою інформаційного суспільства, в якому різні сфери життя та перспективи його розвитку в основному залежні від інформації та способів її використання.

Мета статті – теоретично проаналізувати роль Інтернету в житті та спілкуванні сучасної людини як засобу комунікативного й інформаційного впливу в соціумі.

Виявлено, що поширення Інтернету в нашому суспільстві та світі в цілому в наш час використовується не лише для інформування його користувачів, як засіб комунікації чи розваги (відпочинку, релаксу): Інтернет майже з часу його винайдення перетворився на універсальний і дієвий засіб маніпулювання індивідуальною та суспільною свідомістю.

Звернена увага на специфіку представлення інформації в Інтернеті, що здійснюється у формі окремих фрагментів – кліпів, які частіше взагалі не пов'язані між собою, що зумовлює абсурдизацію її смислу.

Констатується, що користувачі Інтернету частіше за все сприймають його як можливості: бути собою, не прикидаючись і не граючи роль; отримати необхідну чи цікаву інформацію в найкоротший час, дізнатися про події в світі; спілкуватися з рідними та друзями; відпочити, відволікаючись від проблем реальності. І все це є свідченням подальшої інформатизації соціуму, хоча мало хто з користувачів Інтернету здогадується про силу інформаційного впливу та здатність інформації створювати власну реальність.

Зроблено висновок, що у контексті комунікації Інтернет – це ризик стати об'єктом маніпуляції, а з погляду міжособистісного спілкування – це і можливість втратити щире спілкування та можливість жити реальним життям.

Ключові слова: *Інтернет, віртуальний простір, спілкування, маніпуляція свідомістю, інформаційний вплив, інформаційне суспільство.*

Чуйко Галина Васильевна, кандидат филологических наук, доцент кафедры психологии Черновицкого национального университета имени Юрия Федьковича

Чаплак Ян Васильевич, кандидат психологических наук, доцент кафедры психологии Черновицкого национального университета имени Юрия Федьковича

ИНТЕРНЕТ КАК ЧАСТЬ ОБЩЕСТВЕННОГО КОММУНИКАТИВНОГО ПРОСТРАНСТВА И СРЕДСТВО МАНИПУЛЯЦИИ ИНДИВИДУАЛЬНЫМ СОЗНАНИЕМ

Аннотация

Статья посвящена анализу значение Интернета в жизнедеятельности человека и развития информационного общества.

Отмечено, что Интернет постепенно расширяет возможности человека как в получении информации, так и в сфере коммуникации, и является существенным признаком информационного общества, в котором различные сферы жизни и перспективы его развития в основном зависят от информации и способов ее использования.

Цель статьи – теоретически проанализировать роль Интернета в жизни и общении современного человека как средства коммуникативного и информационного влияния в социуме.

Выявлено, что распространение Интернета в нашем обществе и мире в целом в настоящее время используется не только для информирования других пользователей как средство коммуникации или развлечения (отдыха, релакса). Интернет почти с момента его изобретения превратился в универсальное и действенное средство манипулирования индивидуальным и общественным сознанием.

Обращено внимание на специфику представления информации в Интернете, осуществляемой в форме отдельных фрагментов – клипов, которые чаще вообще не связаны между собой, что приводит к абсурдизации ее смысла.

Констатируется, что пользователи Интернета чаще всего воспринимают его как возможности: быть собой, не притворяясь и не играя роль; получить необходимую или интересную информацию в кратчайшие сроки, узнать о событиях в мире; общаться с родными и друзьями; отдохнуть, отвлекаясь от проблем реальности. И все это является свидетельством дальнейшей информатизации социума, хотя мало кто из пользователей Интернета догадывается о силе информационного воздействия и способности информации создавать собственную реальность.

Сделан вывод, что в контексте коммуникации Интернет – это риск стать объектом манипуляции, а с точки зрения межличностного общения – это и возможность потерять искреннее общение и возможность жить реальной жизнью.

Ключевые слова: Интернет, виртуальное пространство, общение, манипуляция сознанием, информационное воздействие, информационное общество.

Chuyko Halyna Vasylivna, candidate of philological sciences, associate professor of psychology department, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

Chaplak Yan Vasylyovych, candidate of psychological sciences, associate professor of psychology department, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

THE INTERNET AS A PART OF THE SOCIAL COMMUNICATIVE SPACE AND MEANS OF MANIPULATION OF INDIVIDUAL CONSCIOUSNESS

Summary

The article is deals with the analysis of the meaning of the Internet in human life and the development of an information society.

It is noted that the Internet is gradually expanding the opportunities of the person both in getting information and in the field of communication, and is an essential feature of the information society, in which different spheres of life and perspectives for its development are mainly dependent on information and methods of its using.

The purpose of the article is to theoretically analyze the role of the Internet in the life and communication of the modern person as a means of communicative and informational influence in society.

It was discovered that the spreading of the Internet in our society and in the world in general nowadays used not only to inform its users as a means of communication or fun (recreation, relaxation): the Internet became a universal and effective means of manipulating of individual and public consciousness almost since its invention.

The attention paid to the specifics of the presentation of information on the Internet, carried out in the form of individual fragments – clips, which are often not related at all, which predetermines the absurdization of its meaning It is stated that Internet users most often perceive it as an opportunity: to be yourself, not pretending and not playing a role; to get the necessary or interesting information in the shortest possible time, to learn about the events in the world; to communicate with relatives and friends; to relax, distracted from the problems of reality. And all this is the evidence of further informatization of society, although only few Internet users are aware of the power of information influence and the ability of information to create its own reality.

It is concluded that in the context of interaction the Internet is a risk to become an object of manipulation, and from the point of view of interpersonal communication is a possibility to lose sincere communication and the opportunity to live a real life.

Key words: Internet, virtual space, communication, manipulation of consciousness, information influence, information society.

Постановка проблеми. Сьогодні у більшості куточків світу, де поступово формується інформаційне суспільство, важко знайти людину, абсолютно не знайому з Інтернетом, тоді як ще двадцятиліття тому таке траплялося скрізь. Тобто поширення Інтернету в нашому соціумі та світі в цілому, як суттєва ознака інформаційного суспільства, відбувається гігантськими темпами, причому для декого тривале (майже постійне) перебування в Інтернеті стало професією, а для окремих індивідів – перетворилося на спосіб і місце життя, хоча для більшості він став джерелом новин, яке заслуговує на довіру, або розваг (переважно для молодших членів соціуму). І з часу, коли Ю.Хаяші запропонував світу термін «інформаційне суспільство», це поняття пов’язується з «розвитком інформаційних технологій, починаючи від засобів телекомунікацій до сучасного Інтернету», які суттєво впливають на долю людини та людства в цілому [5]. Крім того, на думку Н.О. Нартова, мережа Інтернет стала «основою для формування глобального інформаційного суспільства» [5].

Аналіз досліджень і публікацій. Роль і значення Інтернету в інформаційному суспільстві не залишається непоміченою, до їх аналізу вдавалися, зокрема, В.М. Бебик, Є.Л. Вартанова, В.Д. Аносов, А.Д. Єляков, Т.А. Гришина, І.В. Рибаківа, І.В. Піголенко, О.В. Новоженіна, Л.В. Килимова, А.В. Слободянюк, Р.В. Моцик, Т.Мацьоха, Г.Почепцов та ін., проте й досі ця проблема залишається актуальною і потребує подальшого дослідження.

Мета цієї статті – теоретично проаналізувати роль Інтернету в житті та спілкуванні сучасної людини як засобу комунікативного й інформаційного впливу в соціумі.

Виклад основного матеріалу. Зазначимо, що, з одного боку, тема, обрана нами, виглядає парадоксальною, адже Інтернет – простір перш за все віртуальний (а тому абсолютно вільний (на чому, зокрема, наголошує Декларація про принципи кіберстабільності та кіберсвіту 2009 року [1]), і його користувачами переважно сприймається як такий), з іншого ж, – мало хто з тих, кому він замінив повністю чи частково реальність, не здогадується, що суспільство практично з часу появи Інтернету намагається його не лише контролювати, але й управляти ним (хоча, здавалося б, наскільки можна керувати віртуальною реальністю?), проникаючи в думки некритичних користувачів й подекуди програмуючи їх. Окремі державні люди можуть навіть створювати віртуальну реальність і в сучасному реальному світі, спочатку – запропонувавши, а потім – поширюючи власну інтерпретацію подій, змінивши їх смисли.

Інтернет – як Ватикан: держава в державі, це світ (світи) у світі. Інтернет значно в більшій мірі, ніж реальна комунікація, дозволяє людині бути собою, обираючи інформацію чи коментуючи її, залишаючи свою оцінку подій, ситуацій чи поглядів, навіть вступаючи у дискусію чи суперечку. Він розширює можливості людини, перше за все в отриманні інформації, не встаючи з місця; навіть порівняно з читанням книг чи ЗМІ: можна знайти не лише різні варіанти подачі інформації (що дасть змогу скласти про неї

відносно повне і об'єктивне уявлення), але й безліч коментарів до неї, що може заставити задуматися, поглибить розуміння ситуації і розширить її контекст, більше того, користувач може переглянути повідомлення ЗМІ і, якщо зацікавиться, кільканадцять разів повторити перегляд, щоб вникнути у суть сказаного (почутого).

Інтернет – це можливість отримати все те, що раніше давали лише ЗМІ (телебачення, радіо, періодика), бібліотеки, театри, парки з атракціонами, тобто все, що раніше було відносно малодоступним і в різних місцях і підпорядкуваннях. І це суттєва ознака інформаційного суспільства, в якому «провідну роль має відігравати інформація та технології, які сприяють постійному доступу до неї» [1].

У.Мартін розуміє інформаційне суспільство як таке, «в якому якість життя так само, як перспективи соціальних змін і економічного розвитку, в зростаючому ступені залежать від інформації та її експлуатації», а «стандарти життя, форми праці та відпочинку, система освіти і ринок знаходяться під значним впливом досягнень у сфері інформації та знання» [5]. Науковець також запропонував критерії інформаційного суспільства: технологічний (ключовий) – широке застосування інформаційної технології (від виробництва і системи освіти до побуту); соціальний – за умови розширення постійного доступу до інформації, вона стає важливим стимулятором зміни якості життя, формує й утверджує «інформаційну свідомість»; економічний – інформація стає базовим фактором подальшого розвитку в сфері економіки, «виступаючи в якості ресурсу, послуг, товару», ін.; політичний і культурний – вільний доступ, поширення та володіння інформацією сприяють «значному росту участі громадян в політичному процесі», досягненню «консенсусу між різними класами та шарами населення, «визнання ціннісного характеру інформації, виходячи з її ролі в розвитку як окремого індивіда, так і суспільства в цілому» [2, с.40].

Тоді як за Н.О. Нартовим, характерними рисами інформаційного суспільства є такі:

- збільшення ролі інформації, знань та інформаційних технологій в житті суспільства;
- зростання числа людей, зайнятих інформаційними технологіями, комунікаціями та виробництвом інформаційних продуктів і послуг, збільшення їх частки у валовому внутрішньому продукті;
- наростаюча інформатизація суспільства з використанням телефонії, радіо, телебачення, мережі Інтернет, а також традиційних і електронних ЗМІ;
- створення глобального інформаційного простору, що забезпечує: ефективне інформаційну взаємодію людей, їх доступ до світових інформаційних ресурсів і задоволення їх потреб в інформаційних продуктах і послугах;
- розвиток електронної демократії, інформаційної економіки, електронної держави, електронного уряду, цифрових ринків, електронних соціальних і господарюючих мереж [5].

Інтернет – це не стриманий в емоціях диктор, що «інформує», це можливість самому знайти потрібну і цікаву інформацію, в тому числі й

недоступну ЗМІ, й емоційно забарвлену, і з першоджерела, а не в переказі чи інтерпретації з наголошенням потрібних моментів. Звичайно, інформації певного типу, важливої, в ньому може бути більше, ніж іншої; одних це переконає в об'єктивності цієї інформації, інших – її надмірна кількість насторожить, заставивши відшукувати альтернативні погляди і тлумачення, або просто дасть можливість констатувати зацікавленість Інтернет-простору певними фактами. Проте, інформація не лише інформує, вона здатна створити контекст для майбутніх подій (за зразком пророцтв, що самі здійснюються). На цілком слушну думку Г.Г. Почепцова, «інформація створює реальність, потрібна інформація створює потрібну реальність» [6, с.95], цей потік квазіінформування створює реальність спочатку – в головах людей, щоб потім і реальна дійсність так сприймалася.

У комунікації кожне слово (сказане чи написане) має не лише лексичне значення, але й психологічний смисл (те, що воно реально означає в контексті сказаного, його психологічний підтекст). В Інтернет-просторі це цілком застосовне до фактів і їх сенсів: так, Г.Г. Почепцов цілком логічно стверджує, що ми перебуваємо у ситуації не власне інформаційної, а інформаційно-сміслової війни, і «достовірність факту тут не є настільки важливим параметром» [6, с.16], як його смисл, що реалізується в образах та інтерпретаціях. Тому, кожен раз аналізуючи факти, почерпнуті з Інтернету, варто особливу увагу звертати на їх смислові інтерпретації, що акцентують (ініціюють) певну спрямованість (інтенційність) сприйняття подій і ситуацій.

Факти завжди залишаються фактами, і тоді, коли їх змінять (у часовому вимірі) інші факти, навіть цілком протилежні, у цьому вони схожі на лексичне значення слова, незмінне у прямому розумінні, навіть у випадку багатозначності слова. Але інтерпретація фактів може змінюватися залежно від контексту чи точки зору на них. У цьому випадку важливими стають слова, якими називаються (описуються) факти (згадаймо: «Як ви човна назвете, так він і попливе!»); у цій лексиці домінуючим є вже психологічний смисл, що відображає бажання комунікатора: від нього залежить подальша інтерпретація і сприйняття, хоча при цьому факт усе ж продовжує залишатися фактом.

Смисли, які надаються факту із супротивних точок зору, не просто закономірно протилежні, в морально-етичному плані вони розташовуються на різних полюсах континуума «хороший – поганий»: «свої» – завжди «хороші», що б вони не витворяли, «чужі» – погані, причому не виключений випадок, коли оцінка факту (інтерпретація) співпадає з об'єктивною реальністю. Так, наші воїни на сході України – «воїни світла і добра», патріоти і визволителі (зрештою, так і є), а представники «іншої» сторони – окупанти (і це також відповідає дійсності). З точки ж зору ворога, саме наші бійці – «бандерівці», що захищають «хунту», а їхні – визволителі «руського миру» та рятівники російськомовного населення. Саме вони (а не Україна захищає свої загарбані ворогом території) ведуть оборонну війну (забуваючи згадати, що до цього захопили чужу територію, яку й «обороняють»). Пригадується думка Е.Фромма, висловлена більше, ніж чверть століття тому: «Тенденція представляти будь-яку війну як оборонну показує наступне: по перше,

більшість людей, в усякому разі у багатьох цивілізованих країнах, не дозволяють схилити себе до вбивства і смерті, якщо попередньо їх не переконати, що вони роблять це для захисту свого життя та свободи; по друге, це показує, як легко переконати мільйони людей в тому, що їм нібито загрожує небезпека нападу і тому вони повинні себе захищати. Ця схильність до чужого впливу почиває перш за все на браку незалежності мислення і почування, а також на емоційній залежності переважної більшості людей від їх політичних вождів» [7, с.22].

Навіть у новинах факт уже не є власне фактом: з одного боку, він подається суб'єктивно тенденційно (і навіть може обиратися за цим принципом), з іншого, – в ході подачі «обростає» коментарями і «потрібними» поясненнями.

На думку Т.А. Гришиної та І.В. Робакової, «сьогодні Інтернет – середовище для ефективного здійснення масової комунікації, насамперед завдяки своїм унікальним можливостям подання інформації – переважно мультимедійності, інтерактивності і гіпертекстуальності та їх психологічного впливу на особистість» [3, с.89].

Значна роль Інтернет-комунікації в житті сучасного суспільства пояснюється тим, що комунікація не є механічним процесом обміну повідомленнями, а феноменологічним простором, де досвід наповнюється значенням та смислом, набуває структурної зв'язності і цілісності [4, с.294].

Інтернет дає людині непересічну можливість відчуття свободи висловити свою думку в будь-якій зрозумілій і бажаній формі. Інша справа, що ця свобода може виявитися ілюзорною (адже небажана інформація блокується чи тролиться), проте, більшість про це не здогадуються, переживаючи певну частку ейфорії від вдаваної неконтрольованості та можливостей, які відкриває Інтернет. Та ейфорія закінчується майже одразу: багато сайтів не лише для коментарів, але й для ознайомлення з інформацією «просять» зареєструватися – і відчуття свободи зникає (немов і не було). На прикладі Інтернету, як ні на якому іншому феномені, можна очевидно проілюструвати амбівалентність суцього (причому, як реальних явищ, так і віртуальних речей і можливостей).

І перша з них така: з Інтернетом людина отримує багато можливостей, але рівно стільки ж і втрачає: сидючи до 90 % вільного (і не завжди) часу в Інтернеті, людина на цей самий період «випадає» з реального життя (отримуючи там, втрачає в реальності). «Зависаючи» в Інтернеті, людина втрачає відчуття реальності, перебуваючи у зміненому стані свідомості, що нагадує гіпнотичний і виключає людину з реального світу та життя.

Інтернет служить *джерелом інформації* (як бібліотечної, так і новин), але знайти її буває надто не лише непросто, але й енергозатратно, більш того, не вся інформація може виявитися повною, безкоштовною, на знайомій мові чи й правдивою, причому, перш, ніж знайти потрібне, треба «відсіяти» непотрібне, переглянувши дуже багато інформації, причому, іноді по темі, яка лише на перший погляд чи омонімічно нагадує задану в «пошуку». Іншим боком цього є те, що люди практично перестали читати книги і газети (хоча процес почався ще з появою телебачення). Крім цього, це не завжди пошук потрібної

інформації, досить часто це маніпулювання інформацією: тенденційний її підбір, щоб підтвердити певну думку чи позицію. А про те, де: в Інтернеті чи на телебаченні, – більше рекламного «сміття», можна ще посперечатися.

Не підозрюючи, наскільки це справедливо, любителі Інтернету стверджують, що в ньому можна знайти будь-яку інформацію. Так, саме «будь-яку». Інтернет – це джерело інформації потрібної, актуальної, нової, цікавої, для натхнення, самовираження і саморозвитку чи для розваги, але, крім того, – неправдивої, ніким не перевіреної, непотрібної, заангажованої, шкідливої і небезпечної, особливо для нестійкої психіки, тобто інформація може як заощадити час, так і (через необхідність сортувати і фільтрувати потрібну інформацію і можливість «зависнути» у соціальній мережі) «вбивати» його, безповоротно і безглуздо, бездумно витратити, виключаючись з реального повноцінного життя.

Цікаво, що ще в 1955 році Е.Фромм зазначав, що майже всі у нас грамотні, а засоби мас-медіа «доступні всім». Проте, «замість того, щоб знайомити нас з найкращими літературними та музичними творами минулого і теперішнього, засоби масової інформації, як доповнення до реклами, забивають людям голови найбільш низькопробними дурницями, далекими від реальності та багатими на садистські фантазії, якими мало-мальськи культурна людина не стала б навіть зрідка заповнювати своє дозвілля» [8].

Інтернет дає можливість *отримувати новини* з усього світу постійно і оперативно, практично «з перших рук», але, чи можна повірити, що ці новини – не відредаговані? Чи, можливо, користувачі можуть їх слухати і розуміти на мові оригіналу, та ще й в режимі синхронного перекладу? Якщо – ні, то чи відомо їм, що переклад досить часто залежить від перекладача (його особистості, мотивів, цілей, знання та чуття іноземної мови та її тонкощів).

Крім того, до визначення якості новин з Інтернету долучається кліпові-хаотична форма їх подачі, що перетворює інформаційний потік на окремі, слабо пов'язані один з одним фрагменти, зміст яких важко не лише об'єднати у певну цілісність задля сприйняття реальної ситуації, але подекуди – й просто адекватно зрозуміти [9]. І такий спосіб представлення інформації в Інтернеті, поступово поширюваний на всі суспільні медіа, використовується в суспільстві для оптимізації маніпулювання індивідуальною свідомістю [10], яка, отримавши незрозуміло-безглузду інформацію в кліповому форматі, тратить максимум часу, намагаючись виявити її смисл, водночас насправді відволікаючись від реального життя. Однак проблема має й інший, не менш негативний підтекст: якщо не намагатися розшифрувати справжній (прихований) смисл повідомлення, складаючи інформаційні пазли та пов'язуючи нову інформацію з отриманою раніше, користуючись, принаймні, їх часовою та просторовою співприсутністю в Інтернеті, фрагменти інформації будуть множитися, що приведе до поглиблення абсурдності (абсурдизації) їх змісту, а це може максимально ускладнити розуміння інформації, а в подальшому – і сприйняття [9].

Інтернет дає *можливість спілкуватися* з друзями, близькими закордоном – і це прекрасно, це чи не єдина по-справжньому позитивна риса Інтернет (рідні

багатьох закордоном і таке Інтернет-спілкування час від часу – єдино можливе). Але наскільки це спілкування щире, повноцінне, наскільки ці контакти є саме спілкуванням, а не лише обміном інформацією? Крім того, наскільки насправді вільне «вільне спілкування» в Інтернеті? Скоріше, це лише ілюзія спілкування. А соціальні мережі «засмоктують», позбавляючи можливості спілкування реального. Думається, це все ж комунікація – взаємний обмін інформацією; у випадку Інтернет-спілкування з друзями, які живуть буквально на сусідній вулиці, – це взагалі втрачає сенс і є сурогатом комунікативного процесу; тоді як спілкування з незнайомцями взагалі може мати далеко не позитивні наслідки, зокрема, зашкодити психічному стану людини. Незнайомець в силу свободи і анонімності Інтернету може не стримувати свої негативні емоції, не зобов'язаний казати правду чи висловлюватися літературно.

Інтернет як *засіб релаксації*, відпочинку, позбутися самотності, забути на час про життєві проблеми (ці позитивні риси Інтернету часто називають студенти), – своєрідна заміна телебачення, художньої літератури, театрів, ігрових закладів. Це можливість відпочити саме від реального світу, що, очевидно, дещо говорить про стан психіки особи – завсідника Інтернет.

Крім цього, Інтернет – це можливість заробити чи втратити гроші, його легко використати для досягнення як благородних, так і недостойних цілей. На думку Г.Г. Почепцова, холодна війна, в центрі якої опинилася Інтернет, не припинялася ніколи, є інформаційно-сисловою за суттю (бо пов'язана з трансформацією цінностей), «несе трансформацію в точці майбутнього» і «може мати цілі, розташовані як завгодно далеко, навіть за межами життя покоління» [6, с.182]. І ареною цієї війни є розум і свідомість людини – користувача Інтернету, що повсякчас відчуває вплив засобів масової інформації, серед яких саме Інтернету відводиться особливо важлива роль. Учений вважає, що ця війна трансформує цінності; на нашу думку, вона їх не стільки змінює, скільки підмінює, – змінити цінності, вбудовані в структуру особистості, непросто, значно легше підмінити їх псевдоцінностями, дати їм іншу інтерпретацію (по-новому осмислити), змінюючи сприйняття та розуміння цінностей: до прикладу, мир не перестає бути цінністю, не перестає бути миром, проте, виявляється, що без захоплення чужих територій під приводом реалізації ще одної цінності – *звільнити* пригноблене українським націоналістами російськомовне населення (дати свободу) – він неможливий чи неповноцінний. Тобто, насправді необхідність і цінність миру підмінюється необхідністю («цінністю») війни і захоплення чужих територій.

Інтернет дає можливість познайомитися з різними точками зору на проблеми, а в ситуації інформаційної війни – і з тими, що «ллють воду на чужий млин». Причому в осіб зі сформованим ставленням і оцінкою ситуації ворожі інсинуації та тенденційні інтерпретації подій тільки підсилять аргументованість власної точки зору й упевненість у своїй правоті, тоді як тих, кого безпосередньо ситуація не стосується ні фізично, ні психологічно, така перевага однакової за спрямованістю інформації може переконати у її правдивості.

Особливо цікаво, що цей віртуальний простір «втягує» людину настільки, що вона забуває про реальне життя (марно гаючи час), замінюючи його можливістю прожити віртуальне. Г.Г. Почепцов логічно і закономірно підсумовує: «Обсяги часу перебування людей у віртуальному світі зростають. Тому можна говорити про поступове переселення людей зі світу фізичного у світ віртуальний» [6, с.261], який є багатовимірним, що закономірно викликає зовсім не риторичне питання: Інтернет для нас, чи ми – для Інтернет?

У цьому просторі і час – віртуальний, і тече значно повільніше, ніж в реальності, тому, «повернувшись» до реальності, людина не розуміє, як могло минути стільки часу, вона ж-бо тільки на хвилинку збиралася «переглянути пошту». Інтернет використовується у вільний час і коли потрібно попрацювати. Він став віртуальним наркотиком, який викликає стійку залежність і безумовно шкодить здоров'ю, коли людина повністю розриває стосунки з реальним життям і, не будучи хворою, веде сидячий спосіб життя, перетворюючись на віртуального інваліда. Але психічно адекватна людина рано чи пізно повертається у реальне життя, до реальних друзів і близьких, і хоча вони не такі досконалі і барвисті, як аватари в Інтернеті, лише вони – справжні.

Загальнонаукове значення цієї статті полягає у реалізації спроби проаналізувати роль і значення Інтернету для життєдіяльності людини.

У **висновках** підсумовуємо: Інтернет – це, перш за все, величезна маса можливостей як позитивного, так і негативного плану. Проте, у контексті міжособистісної комунікації, – це і можливість втратити щире, близьке спілкування і стосунки та реальні життєві можливості і перспективи (жити реальним життям).

Перспективи подальших досліджень бачимо в аналізі інформаційного впливу на індивідуальну та масову свідомість.

Список використаної літератури

1. Агафонова Г. Роль Інтернету у побудові інформаційного суспільства [Електронний ресурс] / Ганна Агафонова // Освіта регіону. – № 4. – 2013. – С.198-204. – Режим доступу: <http://social-science.com.ua/article/1208>
2. Грачев М.Н. Политическая коммуникация: теоретические концепции, модели, векторы развития / М.Н Грачев. – М.: Прометей, 2004. – 328 с.
3. Гришина Т.А. Соціально-психологічний вплив Інтернет як засобу масової комунікації на формування нової інформаційної культури особистості в Україні / Т.А. Гришина, І.В. Рибаківа // Держава та регіони. – Серія: Гуманітарні науки. – 2014. – № 1-2 (36-37). – С.89-94.
4. Моцик Р.В. Інтернет-залежність та її вплив на виховання сучасної людини [Електронний ресурс] / Р.В. Моцик // Педагогічна освіта: теорія і практика. – 2015. – Вип.18. – С.292-297. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppo_2015_18_54.
5. Нартов Н.А. Информационное общество и кибернетические войны [Электронный ресурс] / Н.А. Нартов. – Режим доступа:

<http://www.mirprognozov.ru/prognosis/society/na-nartov-informatsionnoe-obshchestvo-i-kiberneticheskie-voynyi/>.

6. Почепцов Г. Смысли і війни: Інтернет і Росія в інформаційній і смисловій війнах / Г.Почепцов. – К.: Києво-Могилянська академія, 2016. – 316 с.

7. Фромм Э. Душа человека / Э. Фромм. – М.: Республика, 1992. – 430 с. – (Серия «Мыслители XX века»).

8. Фромм Э. Здоровое общество / Э.Фромм. – М.: АСТ; Хранитель, 2009. – 544 с. – (Серия «Философия. Психология»).

9. Чаплак Я.В. Кліпова хаотичність як засіб абсурдизації та маніпулятивна технологія [Електронний ресурс] / Я.В. Чаплак, І.М. Зварич / Психологічний часопис : збірник наукових праць / за ред. С.Д. Максименка. – № 14 (4). – К. : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2018. – С.19-36. – Режим доступу: <https://doi.org/10.31108/2018vol14iss4pp19-36>.

10. Чуйко Г.В. Маніпулятивність інформаційного впливу [Електронний ресурс] / Г.В. Чуйко // TECHNOLOGIES OF INTELLECT DEVELOPMENT. – Vol. 2. – № 8 (19). – 2018. – Режим доступу: http://www.psytir.org.ua/index.php/technology_intellect_develop/article/view/323

References transliterated

1. Agafonova G. Rol' Internetu u pobudovi informacijnogo suspil'stva [Elektronnyj resurs] / Ganna Agafonova // Osvita regionu. – № 4. – 2013. – S.198-204. – Rezhym dostupu: <http://social-science.com.ua/article/1208>.

2. Grachev M.N. Politicheskaja kommunikacija: teoreticheskie koncepcii, modeli, vektory razvitija / M.N Grachev. – М.: Prometej, 2004. – 328 s.

3. Gryshyna T.A. Social'no-psychologichnyj vplyv Internetu jak zasobu masovoi' komunikacii' na formuvannja novoi' informacijnoi' kul'tury osobystosti v Ukrai'ni / T.A. Gryshyna, I.V. Rybakova // Derzhava ta regiony. – Serija: Gumanitarni nauky. – 2014. – № 1-2 (36-37). – S.89-94.

4. Мочык R.V. Internet-zalezhnist' ta i'i' vplyv na vyhovannja suchasnoi' ljudyny [Elektronnyj resurs] / R.V. Мочык // Pedagogichna osvita: teorija i praktyka. – 2015. – Vyp.18. – S.292-297. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppo_2015_18_54.

5. Nartov N.A. Informacionnoe obshhestvo i kiberneticheskie vojny [Jelektronnyj resurs] / N.A. Nartov. – Rezhim dostupa: <http://www.mirprognozov.ru/prognosis/society/na-nartov-informatsionnoe-obshchestvo-i-kiberneticheskie-voynyi/>.

6. Почепцов Г. Смысли і війни: Україна і Росія в інформаційній і смисловій війнах / Г.Почепцов. – К.: Києво-Могилянська академія, 2016. – 316 с.

7. Fromm Je. Dusha cheloveka / Je. Fromm. – М.: Respublika, 1992. – 430 s. – (Serija «Mysliteli HH veka»).

8. Fromm Je. Zdorovoe obshhestvo / Je.Fromm. – М.: AST; Hranitel', 2009. – 544 s. – (Serija «Filosofija. Psihologija»).

9. Chaplak Ja.V. Klipova haotychnist' jak zasib absurdyzacii' ta manipuljatyvna tehnologija [Elektronnyj resurs] / Ja.V. Chaplak, I.M. Zvarych / Psychologichnyj chasopys : zbirnyk naukovykh prac' / za red. S.D. Maksymenka. – №

14 (4). – К. : Instytut psychologii' imeni G.S. Kostjuka NAPN Ukrainy, 2018. – S.19-36. – Rezhym dostupu: <https://doi.org/10.31108/2018vol14iss4pp19-36>.

10. Chujko G.V. Manipuljatyvnist' informacijnogo vplyvu [Elektronnyj resurs] / G.V. Chujko // TECHNOLOGIES OF INTELLECT DEVELOPMENT. – Vol. 2. – № 8 (19). – 2018. – Rezhym dostupu: http://www.psytir.org.ua/index.php/technology_intellect_develop/article/view/323.

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License.

*Авторське право (с) Чуько Налуна Васулівна Чуйко Галина Василівна,
Chaplak Yan Vasyluovych Чаплак Ян Васильович*

Отримано: 14.01.2019

Відрецензовано: 21.03.2019

Опубліковано: 02.04.2019

DOI: <https://doi.org/10.31108/3.2019.3.1.5>